

חיוב סעודות בראש השנה

1 שוע"ר סי' קפח

י וכל זה בשבת ויום טוב של שלש רגלים אבל בחולו של מועד וראש חודש וראש השנה אם לא נזכר עד שהתחיל ברכת הטוב והמטיב אינו חוזר, מפני שברכת המזון בימים אלו היא רשות שאם רוצה אוכל פירות וכיוצא בהם כדי שלא יתענה, ובראש השנה יש מתירין אפי' להתענות, ואף שאין דבריהם עיקר מכל מקום יש לחוש לדבריהם שלא לכנוס לספק ברכה לבטלה אם יחזור לראש.

משא"כ בשבתות וימים טובים של שלש רגלים שהוא חייב לאכול פת שמברכין עליו ברכת המזון שבשבת נאמר וקראת לשבת עונג וביום טוב נאמר ושמחת בחגך ואין עונג ושמחה בלא אכילת לחם (שקובעים עליו סעודה) שהלחם הוא עיקר הסעודה שכל סעודה נקרא על שם הלחם...

ומכל מקום אם נזכר קודם שהתחיל ברכת הטוב והמטיב בראש חודש אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שנתן ראשי חדשים לעמו ישראל לזכרון וספק הוא אם הוא חותם בא"י מקדש ישראל וראשי חדשים אם לאו, וספק ברכה להקל ולא יחתום.

יא וכן בחולו של מועד אומר בא"י אמ"ה אשר נתן מועדים לעמו ישראל לששון ולשמחה את חג פלוני הזה ואינו חותם.

ובראש השנה אומר בא"י אמ"ה אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל את יום הזכרון הזה ואינו חותם ואינו אומר לששון ולשמחה.

וחולה שאכל ביום הכיפורים אומר בא"י אמ"ה אשר נתן ימים קדושים לעמו ישראל את יום הכיפורים הזה ואינו חותם. ואם לא נזכר עד שהתחיל ברכת הטוב והמטיב אינו חוזר שהרי אין ברכת המזון חובה לו מחמת קדושת היום אלא מחמת חליו.

ויש אומרים שבראש השנה ויום הכפורים חותם כמו בשבת ויום טוב ... ולא מנעו החתימה בראש חודש אלא מפני שכיון שאין בו קדושה לאסור עשיית מלאכה, וכן שאר מצות הנוהגות בכל מקרא קדש אין נוהגות בו אלא קרבן מוסף בלבד, יש לומר שאין לחתום בו מקדש ישראל וראשי חדשים אלא בתפלת מוסף בלבד, אבל בברכת המזון די בהזכרתו לבד כמו בשאר תפלות, משא"כ בראש השנה ויום הכיפורים שהם מקראי קדש ובכל התפלות חותמין בהן מקדש חותם גם כן בברכת המזון.

ואצ"ל בסעודה ג' או ד' של שבת שחותם אף על פי שאין חובה לאכול פת כמו שיתבאר.

ולענין הלכה אף על פי שספק ברכות להקל הסומך על סברא אחרונה וחותם לא הפסיד, שאף בראש חודש יש אומרים לחתום, ואין אומרים ספק ברכות להקל לפי שמן הסתם אין לשנותה מבשבת ויום טוב...

ויש אומרים שחולה שאכל ביום הכיפורים אינו מזכיר כלל של יום כיפור בברכת המזון אפילו לכתחלה כמו שיתבאר בסי' תרי"ח. ויש לחוש לדבריהם שלא לכנוס לספק ברכה לבטלה ולא יברך כלל ברכת אשר נתן כו' אם שכח לומר יעלה ויבא.

2 שוע"ר סי' רמב

א שני דברים נתפרשו בשבת על ידי הנביאים והם כבוד וענג שנאמר וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד, ועיקרן מן התורה, שהשבת הוא בכלל מקראי קדש שנאמר וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש וגו', ומקרא קדש פירשו חכמים לקדשו ולכבדו בכסות נקיה ולענגו בענג אכילה ושתיה. ויש אומרים שמקרא קדש הוא לקדשו באיסור עשיית מלאכה, אבל הכבוד בשבת ויו"ט והענג בשבת הן מדברי סופרים (אבל הענג והשמחה ביו"ט במאכל ומשתה הוא מן התורה כמו שיתבאר בסימן תקכ"ט).

3 שוע"ר סי' תקכט

א כשם שמצוה לכבד את השבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר לקדוש ה' מכובד וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קדש.

ג איזה עונג זה שאמרו חכמים שחייב אדם לאכול בכל יו"ט ב' סעודות אחת בלילה ואחת ביום בשחרית.

ד ועיקר הסעודה הוא הלחם אשר הוא אוכל, לפיכך צריך להזהר שיאכל בכל סעודה פת יותר מכביצה מעט, שעד כביצה נקרא אכילת עראי.

ה' ב' מצות אלו שהן כבוד ועונג הן נוהגות גם כן בראש השנה, שהרי נאמר בו מקרא קדש, אבל אינן נוהגות בחולו של מועד, שהרי לא נאמר בהן מקרא קדש. וכבר נתבאר בסי' רמ"ב שהכבוד והעונג הן מצות מדברי סופרים ומפורשין על ידי הנביאים.

ו' ויש בחול המועד מה שאין בראש השנה והוא שכל שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג וכן ביו"ט של עצרת חייב אדם להיות שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים אליו ושמחה זו היא מצות עשה מן התורה שנאמר ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך וגו'.

4 שו"ע ס' תקפא

מכבסין ומסתפרין בערב ראש השנה.

5 שוע"ר ס' תקפג

ד' ונוהגין לאכול בשר שמן ולשתות דבש וכל מיני מתיקה כדי שתהא השנה הזאת מתוקה ושמינה וכן כתוב בעזרא אכלו משמנים ושתו ממתקים.

6 שוע"ר ס' תקצז

א' יש אומרים שמצוה להתענות בראש השנה ובשבת תשובה כמו בכל עשרת ימי תשובה, ואין הלכה כדבריהם, אלא אסור להתענות בראש השנה ושבת תשובה כמו שאסור בשאר שבת ויו"ט, ואפילו ראה חלום רע וספק לו אם הוא מהחלומות שמתענין עליהם בשבת לא יתענה. ומצוה לאכול ולשתות ולשמוח בראש השנה כמ"ש בסי' תקפ"א.

ה' יש אומרים שקבלה בידם שהמתענה פעם אחת בראש השנה תענית חלום, אם היה ביום ראשון של ראש השנה צריך להתענות שני הימים של ראש השנה כל ימיו ... אבל אסור להתענות בלילות של ראש השנה כמו בשאר יו"ט, שאף בחלומו לא רמזו לו אלא להתענות ביום כדרך כל תענית חלום שאין מתענין אלא ביום.

7 שוע"ר ס' תריח

יח חולה שאכל ביום הכיפורים ונתיישרה דעתו בענין שיכול לברך ברכת המזון צריך להזכיר של יום הכיפורים בברכת המזון שיאמר יעלה ויבא בבונה ירושלים ואם חל בשבת יאמר ג"כ רצה. אבל אינו צריך לבצוע על שתי ככרות, וגם אינו צריך לקדש על היין ולא על הפת, משום שלא תקנו חכמים דברים אלו ביום הכיפורים.

8 פסקי הסדור – סדר ברכת המזון

וכל זה כשנזכר קודם שהתחיל ברכת הטוב והמטיב אבל אם נזכר אחר שהתחיל ברכת הטוב והמטיב אפילו לא אמר אלא תיבת ברוך בלבד צריך לחזור לראש. במה דברים אמורים בשבת ויום טוב של שלש רגלים, אבל בחולו של מועד וראש חודש אם לא נזכר עד שהתחיל הטוב והמטיב אינו חוזר, וכן בסעודה שלישית של שבת ויום טוב, וכן בראש השנה ביום, אבל בליל ראש השנה חוזר.

9 שער הכולל פל"ד ס"ט

בשו"ע אדמו"ר סימן תרי"ח כתוב חולה שאכל ביו"כ ונתיישרה דעתו כו' צריך להזכיר מעין המאורע ואומר יעלה ויבא ... ובסדור השמיט זה ולא הזכירם לא בברכת המזון ולא בברכה מעין שלש ולא בדיני אם שכח, ומקובלים אנתנו שבכל מקום שיש חשש ספק ברכה או חשש הפסק או חשש משנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות, אם לא כתב בפירוש בסדור אע"פ שנמצא כן בשו"ע שלו אין לאמרם ... אם כן בודאי אין להפסיק באמצע ברכת המזון ובברכה מעין שלש להוסיף מה שלא תקנו חז"ל.

10 פסקי הסדור אות קפה

והנה מה שלא הזכיר אדמו"ר אמירת יעלה ויבא ביום כיפור בסידור אין זה ראוי כל כך, דאפשר לפי שזה דבר שאינו מצוי על כן לא כתבו ... ולבוש ואליה רבה ואדמו"ר בשו"ע כולו סבירא להו להזכיר יעלה ויבא ביום כיפור, וכן יש לנהוג.